

NA
STIČIŠČU
DISKRIMINACIJ

PRAKTIČNE
VAJE

Po poteh privilegijev

Velikost skupine:

do 20 udeležencev_k

Trajanje:

45–60 min (20 minut za praktični del, 25–40 min za razpravo)

Potrebščine za izvedbo praktične vaje:

- prostor, kjer se udeleženci_ke lahko razvrstijo v vrsto in pomikajo po prostoru
- natisnjene kartice vlog
- lepilni trak, vrvica, palica ali podoben predmet, s katerim boste lahko označili ravno izhodiščno linijo
- izjave za mladinskega_o delavca_ko (lahko natisnjene ali na elektronski napravi)

Tip praktične vaje:

skupinska igra

Uporabljene metode:

igra vlog, skupinska refleksija

Kaj je namen te praktične vaje? Kaj želi mladinski_a delavec_ka doseči?**Kakšne rezultate lahko pričakuje?**

Namen praktične vaje *Po poteh privilegijev* je pokazati udeležencem_kam dinamiko moči na plastični način. Cilj vaje je razpravljati o zapletenih presečiščih privilegijev in marginalizacij na manj konfrontacijski in bolj razmišljujoč način. Udeleženci_ke bodo spoznali_e, da v družbi obstajajo neenakosti, s tem pa povezani predsodki, stereotipi in diskriminacije, ki različnim članom družbe omogočajo ali ne omogočajo »napredovanja«. Udeleženci_ke bodo prek igre vlog lahko stopili_e v čevlje oseb z drugačnimi okoliščinami od svojih. Praktična vaja je priložnost za kritično razmišljanje o naših razlikah in podobnostih. Služi kot dobra začetna točka za nadaljnje pogovore in vaje o presečni diskriminaciji.

Ali veš?

Prednosti in privilegiji igrajo pomembno vlogo pri oblikovanju in vzdrževanju presečne diskriminacije. Nekatere skupine uživajo določene prednosti in privilegije v družbi. To omogoča, da imajo te skupine več koristi in boljše obravnavanje kot druge skupine. Presečna diskriminacija se pojavlja, ko nekdo trpi zaradi več vrst diskriminacije hkrati. To temelji na rasnih, spolnih, družbenih in drugih znanih razlikah. Prednosti in privilegiji, ki jih uživajo nekatere skupine na račun drugih, lahko poglobijo in zapletajo te oblike diskriminacije.

- **Utrjevanje obstoječih hierarhij moči:** Ljudje, ki imajo družbene, ekonomske ali kulturne privilegije, so pogosto v boljšem položaju, da ohranjajo in utrjujejo svoje položaje moči. To utrjevanje moči lahko vodi v nadaljevanje in poglobitev diskriminacije proti tistim brez takih privilegijev. Na primer, privilegiji povezani z belo raso, heteroseksualnostjo ali moškostjo, lahko pripomorejo k vzdrževanju sistemskih neenakosti.
- **Neprepoznavanje presečnih bremen:** Ljudje z določenimi privilegiji so lahko slepi za izkušnje in izzive, s katerimi se soočajo tisti brez teh privilegijev. To pomanjkanje zavedanja lahko vodi v neupoštevanje potreb in bojov posameznikov_c, ki se soočajo s presečno diskriminacijo. To še dodatno otežuje njihove boje za enakost in pravičnost.
- **Neenaka porazdelitev virov in priložnosti:** Privilegiji omogočajo nekaterim skupinam boljši dostop do izobraževanja, zaposlitve, zdravstvene oskrbe in drugih pomembnih virov. To ustvarja in pogloblja ekonomske in socialne razlike med skupinami, kar posledično vpliva na posameznike_ce, ki se soočajo s presečno diskriminacijo, saj imajo manj možnosti za izboljšanje svojih življenjskih okoliščin.
- **Ohranjanje statusa quo:** Privilegirane skupine imajo manj motivacije za spremembo obstoječega sistema, saj jim ta sistem koristi. To lahko vodi do aktivnega ali pasivnega odpora proti spremembam, ki bi lahko zmanjšale neenakosti. Takšen odpor otežuje boj proti presečni diskriminaciji in vzdržuje sistemske nepravičnosti.
- **Vpliv na politične in družbene odločitve:** Ljudje s privilegiji imajo pogosto večji vpliv na politične in družbene odločitve. To pomeni, da so lahko politike in prakse, ki se uvajajo, oblikovane tako, da ščitijo ali celo povečujejo njihove privilegije, kar dodatno marginalizira tiste brez takšnih privilegijev.

Za naslavljanje presečne diskriminacije je potrebno priznati in razumeti vpliv privilegijev ter delovati proti sistemu, ki nekatere skupine postavlja v bolj ugoden položaj na račun drugih. To zahteva zavestno prizadevanje za spremembo na individualni, institucionalni in strukturni ravni, vključno s prepoznavanjem lastnih privilegijev ter delovanjem proti neenakostim.

Načrt praktične vaje

- Pred izvedbo praktične vaje natisnite kartice vlog in jih razrežite. Vsak_a udeleženec_ka mora prejeti svojo kartico vlog.
- Pripravite prostor tako, da se bodo udeleženci_ke lahko pomikali_e po prostoru iz skupne začetne točke.
- Po potrebi udeležence_ke razdelite v skupine.
- Vsak_a udeleženec_ka si iz kupčka izbere svojo kartico vlog.
- Udeležence_ke povabite, naj preberejo svojo kartico vlog in razmislijo o osebi, ki jo bodo igrali v nadaljevanju igre. Nekatere okoliščine so zapisane na karticah, druge okoliščine pa naj udeleženci_ke tej osebi pripišejo. V pomoč pri razmisleku jih lahko pozovete, naj razmišljajo o spodnjih vprašanjih:
 1. *Koliko je oseba iz vaše kartice stara?*
 2. *Kakšnega spola je?*
 3. *Kakšen je njen ekonomski položaj ali ekonomski položaj njene družine?*
 4. *Kakšno je njeno versko prepričanje?*
 5. *Kakšno stopnjo izobrazbe ima?*
 6. *Je zaposlena?*
 7. *Kakšno politično prepričanje ima?*
 8. *Kakšna je njena spolna orientiranost?*
 9. *Kakšne barve kožo ima?*
 10. *Ima vidno ali nevidno invalidnost?*
 11. *Mora poleg zase skrbeti še za koga?*
 12. *Kje živi?*
 13. *Pripada kakšni marginalizirani skupini?*
- Udeleženci_ke naj si med seboj ne razkrivajo vlog.
- Povabite udeležence_ke, da se v sredini prostora razvrstijo v ravno vrsto. Na tleh z lepilnim trakom, vrvico, palico ali drugim predmetom označite začetno izhodiščno vrsto.
- Pojasnite udeležencem_kam, da se za vsako trditev, ki velja za osebo iz njihove kartice vlog, pomaknejo korak naprej ali nazaj, glede na trditev, ki jo boste prebrali.
- Začnite brati trditve. Po vsaki prebrani trditvi naredite premor. Udeleženci_ke naj se pomikajo v skladu s prebrano trditvijo. Med branjem trditev ne podajajte dodatnih razlag in ne dovolite interakcije med udeleženci_kami.
- Po prebrani zadnji trditvi povabite udeležence_ke, naj se ozrejo okoli sebe in ocenijo svoj (ne)napredek po prostoru.

- Povabite udeleženca_ko, ki je zadnji_a v prostoru, da predstavi osebo iz kartice in pove mnenje o svojem položaju. Enako prosite osebo, ki je prva (je naredila največ premikov).
- Udeležence_ke povabite v krog na diskusijo. Razpravo lahko vodite s pomočjo spodnjih vprašanj. Bodite pozorni, da vsi_e udeleženci_ke, ki to želijo, dobijo možnost podajanja mnenja.

Vprašanja za razpravo:

1. Zakaj so nekateri zadaj, drugi pa spredaj?
2. Vas je položaj katere od vlog presenetil?
3. Kako ste se počutili tisti zadaj, ko so drugi stopili naprej?
4. Kako ste se počutili ljudje, ki so bili spredaj, ko so stopali pred drugimi?
5. Katera trditev vam je dala največ misliti?
6. Če bi lahko dodali trditev, kakšna bi bila?
7. Kaj si želite, da bi ljudje vedeli o eni od identitet, situacij ali pomanjkljivosti vaše vloge, zaradi katerih ste naredili korak nazaj?
8. Ali lahko glas tistih, ki so naredili le nekaj korakov naprej – ali pa sploh nobenega – slišijo tisti, ki so spredaj? Kako so lahko slišani?
9. Kakšen je položaj vsakega_e posameznika_ce glede na druge udeležence_ke?
10. Razdalja med udeleženci_kami simbolizira številne dejanske razdalje ali neenakosti v skupnostih. Katere so te razdalje (socialno-ekonomske, kulturne, podeželske/mestne, politične, spolne, statusne itd.)?

Trditve

1. Naredite korak naprej, če imate rjave oči (testno vprašanje).
2. Naredite en korak naprej, če ste imeli ali boste imeli možnost dokončati izobraževanje.
3. Če vaša družina ne podpira vašega življenjskega sloga, naredite korak nazaj.
4. Če se lahko gibljete brez strahu pred spolnim napadom, naredite en korak naprej.
5. Če lahko naklonjenost svojemu_i romantičnemu_i partnerju_ki izkazuje v javnosti brez strahu pred posmehom ali nasiljem, naredite en korak naprej.
6. Če ste v javnosti deležni žalitev, grdih pogledov ali zasmehovanja zaradi svojih verskih prepričanj, naredite korak nazaj.
7. Naredite en korak naprej, če vas ne skrbi, da boste imeli dovolj hrane v naslednjih mesecih.
8. Naredite en korak naprej, če lahko zaslužite dovolj denarja za dobro življenje zase in za svoje otroke.
9. Naredite korak naprej, če se lahko sami odločite, kdaj in koliko otrok boste imeli.
10. Naredite en korak naprej, če lahko dobite bančno posojilo za ustanovitev podjetja, če si ga želite.

11. Če so vam kdaj diagnosticirali telesno ali duševno bolezen/invalidnost, stopite korak nazaj.
12. Če v družini med odraščanjem niste govorili slovensko, stopite korak nazaj.
13. Če je za vaše verske praznike dela prost dan, naredite en korak naprej.
14. Če so vas kdaj ustražovali ali se iz vas norčevali na podlagi nečesa, česar ne morete spremeniti, naredite en korak nazaj.
15. Če obiskujete študij ali pa ste ga dokončali, naredite en korak naprej.
16. Če je vaš zunanji izgled drugačen od večine ljudi v vaši okolici, naredite korak nazaj.
17. Če ste prepričani, da bi vam starši lahko finančno pomagali/podprli, če bi se znašli v finančni stiski, naredite en korak naprej.
18. Če imate vidno invalidnost ali bolezen, naredite korak nazaj.
19. Če ste bili kdaj odvrnjeni od dejavnosti ali niste bili vključeni zaradi svojega družbenega razreda, narodnosti, spola, invalidnosti, spolne usmerjenosti, spolne identitete ali spolnega izraza, naredite korak nazaj.
20. Če se dobro počutite glede tega, kako so vaše identitete prikazane v medijih ali skupnosti, v kateri živite, naredite korak naprej.

Kartice vlog

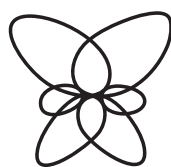
1. 17 letna noseča dijakinja, ki živi v internatu v večjem mestu. Fant jo je zapustil. Želi biti zdravnica. Je katoličanka.
2. Vdova, 45 let, trije otroci (en polnoletni, dva mladoletna), živi v svoji hiši v centru mesta. Po poklicu je odvetnica. V prostem času rada slika. Za duševne težave jemlje zdravila.
3. Belopolt moški srednjih let, ki je poročen in ima dva otroka. Živi na podeželju. Dvakrat letno gre z družino in prijatelji na tedenske počitnice (smučanje, morje). Pokvaril se mu je avto.
4. Samski Rom, 55 let. Je brezposeln. Končal je osnovno šolo. Preživlja se z občasnim delom. Je dober glasbenik samouk.
5. Poročena zdravnica srednjih let iz Hrvaške, dela v moškem kolektivu. Želi si otrok. Ob vikendih hodi na golf.
6. Filipinska priseljenka, ki ne govori slovensko. Ima sladkorno bolezen. Zasluženi denar bi želela poslati družini na Filipinih.
7. 15-letni invalid na vozičku, ki se ukvarja s sedečo odbojko. Obiskuje gimnazijo. Starši so se pred njegovim rojstvom preselili iz Francije. Družina se udeležuje budističnih obredov.
8. Temnopolti begunec iz Sirije. Po poklicu zdravnik. V Sloveniji ne dobi dela zaradi neznanja slovenščine. Trenutno dela kot dostavljalec hrane, a ga to delo ne veseli.
9. Mladoletnik brez spremstva iz Afganistana. Všeč so mu fantje. Želi biti vodnik reševalnih psov. Dobro govori slovensko.
10. 23-letna lezbijka z motnjo pozornosti, ki s punco živi v prestolnici. Ob koncih tedna s sorodniki hodita v hribe. Živita v najemniškem stanovanju.
11. Gluh oče srednjih let v slišišči družini. Zaposlen za določen čas. Podjetju grozi stečaj. Z družino se je pred desetimi leti preselil iz Srbije.

12. 14-letna Rominja bo morala zapustiti šolanje, ko ji bodo starši našli ženina. Ne želi se poročiti, ampak nadaljevati šolanje na univerzi.
13. 50-letna srednja medicinska sestra, ki poleg svoje družine skrbi še za ostarelo mamo. Pripada levi politični opciji. Po udeležbi na protestih za boljši položaj medicinskih sester je v sporu z družino z desnosedinskimi prepričanji. Poročena je z Američanom.
14. 40-letni uspešen pilot. Začel mu je pešati vid, a tega ni še nikomur povedal. Njegova katoliška družina je opazila spremembe, a mu jih je z laganjem uspelo prepričati, da je zdrav.
15. 16-letna dijakinja, ki nosi naglavno ruto. Všeč so ji punce in fantje. Živi v strogi muslimanski družini. Občasno s prijatelji kadi travo.
16. 10-letni Albanec. Starši ne govorijo slovensko. V šoli nima veliko prijateljev. Njegove ocene pri slovenščini so slabe. Je odličen pri športu in likovni umetnosti.
17. 30-letna ženska si ne želi otrok. Čeprav je muslimanka, ne nosi naglavne rute. Ne pije alkohola. Dela v nočnem klubu kot natakaraica.
18. 70-letni moški, ki je oslepel. Žena mu je umrla. Živi v razpadajoči hiši na podeželju, ker nima sredstev za dom za ostarele. Zanaša se na pomoč sosedov.
19. Gejevski aktivist, ki se udeležuje parad ponosa. Njegovi starši so ločeni. Sestra mu je umrla zaradi zapletov pri operaciji. Prijavil se je na delo vzgojitelja v internatu. Želi postati krvodajalec, a mu to prepoveduje zakonodaja.
20. Brezdomec, ki je na cesti pristal zaradi uživanja drog. Ima psa. Fakultete ni dokončal. Naslednji teden začne delati za skrajšani čas v proizvodnji.

Nasveti za mladinskega delavca_ko

- Izvedba praktične vaje je najbolj optimalna, če se jo izvaja v skupini do 20 udeležencev_k. Tako dobijo vsi_e udeleženci_ke možnost, da izrazijo svoja mnenja. Če imate večjo skupino, jo poskusite razdeliti v manjše skupine in vajo izvedite ločeno za vsako skupino posebej. Če delitev na manjše skupine ni mogoča, lahko nekatere vloge podvojite (dva_e ali več udeležencev_k imajo isto kartico vlog). Podvojitve vlog vam omogoča tudi razpravo o tem, ali so se vsi_e udeleženci_ke z isto vlogo odločili_e za (ne)napredovanje (korak naprej).
- Pri večji skupini bodite pozorni, da je na voljo dovolj prostora za izvedbo vaje (vsi_e udeleženci_ke morajo vajo začeti v ravni vrsti).
- Udeležencem_kam omogočite dovolj časa, da se spoznajo s svojo vlogo. Spodbudite jih, da razmislijo o vseh vidikih identitet in življenjskih okoliščin, ki vplivajo na posameznika_co iz kartice vlog.
- Praktična vaja je zasnovana za 1 šolsko uro, vendar priporočamo, če je le mogoče, da zanjo porabite dve šolski uri. Dodaten čas namenite poglobljeni razpravi. Večja kot je skupina, več časa namenite razpravi. S tem boste omogočili, da bodo slišana vsa mnenja.
- Navedena vprašanja za razpravo so zgolj v pomoč in orientacijo. Spodbujamo vas, da dodate svoja, predvsem pa, da se odzivate na komentarje udeležencev_k.

NA STIČIŠČU DISKRIMINACIJ

Delovni list je del e-usposabljanja Presečna diskriminacija v mladinskem delu, ki ga je pripravil Forum za enakopraven razvoj v sodelovanju s projektnimi partnerji Zavod Global, Nosotras Onlus in Asociația Pro Democratia. Financirala Evropska unija. Vendar so izražena stališča in mnenja zgolj stališča in mnenja avtorjev_ic in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali Nacionalne agencije. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti Nacionalna agencija.